

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ
НАЦРТА СТРАТЕГИЈЕ НАЦИОНАЛНЕ БЕЗБЕДНОСТИ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

I. ПРАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ АКТА

Основ за усвајање Стратегије националне безбедности Републике Србије је садржан у сходној примени одредбе члана 97. став 1. тач. 1. и 4. Устава Републике Србије, и у одредби члана 9. став 2. тачка 2) Закона о одбрани („Службени гласник РС“, бр. 116/07, 88/09, 88/09 - др. закон, 104/09 - др. закон и 10/15).

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ АКТА

Стратегија националне безбедности Републике Србије (у даљем тексту: Стратегија националне безбедности) усвојена је 2009. године. У међувремену догодиле су се значајне промене у стратегијском окружењу Републике Србије. Уважавајући чињеницу да Република Србија мора да прати промене у окружењу и да прилагођава своју безбедносну политику тим променама, како би на најбољи начин штитила своје националне интересе, Министарство одбране је у складу са експозеом председника Владе и програмом рада Владе, а на основу надлежности утврђених законом, израдило нацрт Стратегије националне безбедности Републике Србије.

Ради израде нацрта документа, новембра 2016. године формирана је Посебна радна група у коју су, поред представника Министарства одбране, укључени и представници Генералног секретаријата председника Републике, представници других надлежних министарстава, Безбедносно-информативне агенције и Канцеларије за европске интеграције. Кључна одређења приликом израде Стратегије националне безбедности била су војна неутралност и европска спољнополитичка оријентација.

Према Закону о одбрани, члан 9. став 2. тачка 2) Стратегију националне безбедности Републике Србије усваја Народна скупштина Републике Србије.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ДОКУМЕНТА

Стратегија националне безбедности је хијерархијски највиши и најзначајнији стратегијски документ у области националне безбедности који, између осталог, утврђује основна стратешка одређења Републике Србије у области националне безбедности.

Стратегија националне безбедности се заснива на примени свеобухватног приступа који подразумева заједничко ангажовање свих субјеката и потенцијала друштва и државе у супротстављању изазовима, ризицима и претњама безбедности и заштити и остваривању националних интереса Републике Србије. У њој се анализира стратегијско окружење Републике Србије, процењују изазови, ризици и

претње безбедности Републике Србије, формулишу национални интереси и циљеви, утврђује политика националне безбедности, затим структура и начела функционисања система националне безбедности, као и начин њеног спровођења.

Стратегија националне безбедности представља основ за израду других стратешких докумената и докумената јавних политика у свим областима друштвеног живота и функционисања државних органа и институција, ради очувања и заштите безбедности грађана, друштва и државе.

Стратегија националне безбедности у потпуности одражава приврженост Републике Србије општим цивилизацијским и моралним вредностима, поштовању своје државотворне традиције, владавини права, социјалној правди, демократији, људским и мањинским правима и слободама, економском напретку, кооперативној безбедности и свестраној међународној сарадњи.

Кључни ставови овог документа по питању глобалне безбедности су:

- Безбедност је из претежно војне сфере проширена и на друге области, првенствено економску, енергетску, социјалну и еколошку;
- Регионални и локални сукоби, етнички и верски екстремизам, тероризам, организовани криминал, пролиферација оружја за масовно уништење и илегалне миграције, као и све израженији дефицит енергетских ресурса угрожавају стабилност појединих земаља и читавих региона, а такође и глобалну безбедност;
- Суштинска одлика савремених изазова, ризика и претњи јесте да они данас све више постају непредвидиви, асиметрични и да имају транснационални карактер;
- Међународна заједница се суочава са изазовима које намеће пракса превентивног напада и интервенционизма у унутрашње ствари суверених држава;
- Безбедност у савременим условима све више се третира глобално, а национална безбедност је све значајније повезана са стањем безбедности у окружењу;
- Јача потреба за кооперативним приступом у очувању и унапређењу безбедности заснованим на сарадњи и удруживању безбедносних капацитета националних држава.

Кад је реч о регионалној безбедности у документу се наглашава следеће:

- процеси европских интеграција позитивно утичу на стабилизацију мира и безбедности у југоисточној Европи и демократску транзицију држава овог региона;
- проблеми европске безбедности још увек су најизраженији у југоисточној Европи;
- најзначајнији проблеми безбедности јесу тероризам, организовани криминал, ширење оружја за масовно уништење, етнички и верски екстремизми и илегалне миграције;

- позитиван утицај на стабилизацију прилика у региону југоисточне Европе имају регионалне безбедносне иницијативе.

Када је реч о безбедности Републике Србије, констатује се да је она значајно побољшана у односу на последњу деценију 20. века, ако се имају у виду следеће чињенице:

- проевропска политичка оријентација Републике Србије позитивно се одражава на њену безбедност;
- смањена је могућност директних претњи или агресије на Републику Србију, јер све земље региона, начелно, теже истим цивилизацијским вредностима и интеграцијама;
- оружани сукоби били би могући једино у случају глобалне и регионалне кризе, што је мало вероватно због изграђених механизма за њихово спречавање и решености међународне заједнице да их онемогући.

Основна претња безбедности са којом се Република Србија суочава јесте противправно једнострано проглашена независност територије коју административно обухвата Аутономна Покрајина Косово и Метохија, односно безбедносна ситуација на тој територији. Она је оптерећена етнички мотивисаним актима насиља који доприносе стварању несигурности и страха код припадника српског народа и мањинских етничких заједница. Спора изградња демократских институција и демократске политичке културе и односа на Косову и Метохији, непоштовање основних људских права, ускраћивање слободе кретања, експанзија организованог криминала, узурпација и уништавања приватне имовине и културно-историјског наслеђа и отежан процес повратка прогнаних и интерно расељених лица, као и остали безбедносни проблеми који имају регионалне размере претварају овај простор у главни извор нестабилности у Републици Србији.

Поред ове претње безбедности, препознати су и следећи изазови, ризици и претње: оружана агресија, сепаратистичке тежње, оружана побуна, тероризам, пролиферација оружја за масовно уништење, етнички и верски екстремизам, обавештајна делатност, организовани криминал, масовне илегалне миграције, проблеми економског развоја, проблеми демографског развоја, епидемије и пандемије заразних болести, енергетска безбедност, недовршен процес разграничења држава бивше СФРЈ, последице елементарних непогода и техничких и технолошких несрећа, пораст високотехнолошког криминала и угрожавање информационо-телекомуникационих система, корупција, као и злоупотреба нових технологија и научних достигнућа, у области генетског инжењеринга, медицине, метеорологије и другим научним областима.

Утврђени су следећи национални интереси Републике Србије у области безбедности:

- Очување суверености, независности и територијалне целовитости;
- Очување унутрашње стабилности и безбедности;
- Очување српског народа, националних мањина и њиховог културног, верског и историјског идентитета;

- Очување мира и стабилности у региону и свету;
- Европске интеграције и чланство у Европској унији;
- Економски развој и укупни просперитет;

У документу је утврђена политика националне безбедности која је део укупне државне политике и представља скуп ставова, начела и опредељења којима се усмерава одлучивање и деловање Републике Србије ради заштите и остварења националних интереса. Политика националне безбедности спроводи се предузимањем свеобухватних и усклађених мера у различитим областима друштвеног живота.

Политика националне безбедности која се заснива на примени свеобухватног приступа ствара основе за јединствен, усклађен и целовит одговор Републике Србије на изазове, ризике и претње безбедности.

Спровођењем политике националне безбедности, поред заштите и остварења националних интереса, стварају се претпоставке за политички, економски, социјални, културни и укупни друштвени развој Републике Србије.

Основни ставови, начела и опредељења политике националне безбедности, односно мере чијим предузимањем се спроводи политика националне безбедности, груписани су према националним интересима, односно циљевима Републике Србије на које се непосредно односе.

Према одредбама Стратегије националне безбедности, систем националне безбедности представља нормативно, структурно и функционално уређену целину чијом се делатношћу обезбеђује заштита и остваривање националних интереса Републике Србије.

У документу су прецизно утврђени структура система националне безбедности и начела функционисања. У оквиру система националне безбедности обезбеђује се свеобухватно и усклађено управљање и деловање у извршавању послова и задатака ради превенције, ублажавања и неутралисања изазова, ризика и претњи безбедности и отклањања последица њиховог испољавања.

Системом националне безбедности управљају највиши носиоци законодавне и извршне власти, у складу са Уставом, општеприхваћеним правилима међународног права и потврђеним међународним уговорима, законом и другим прописима.

Систем националне безбедности састоји се од управљачког и извршног дела.

Управљачки део система националне безбедности чине Народна скупштина, председник Републике, Влада и Савет за националну безбедност.

Извршни део система националне безбедности чине: систем одбране, систем унутрашње безбедности, безбедносно-обавештајни систем и други субјекти значајни за националну безбедност. Структура извршног дела се прилагођава природи изазова, ризика и претњи.

Систем националне безбедности је под демократском контролом коју спроводе Народна скупштина, председник Републике, Влада, други државни органи и јавност, у складу са законом.

Функционисање система националне безбедности остварује се уз уважавање основних начела: уставности и законитости, јединства, превенције, кооперативности, поузданости, прилагодљивости, непрекидности, ефикасности, као и отворености у раду, у складу са законом.

У делу који се односи на спровођење Стратегије националне безбедности истакнуто је да се доследним спровођењем Стратегије националне безбедности штите и остварују национални интереси, као трајне потребе и тежње Републике Србије и њених грађана.

У спровођењу Стратегије националне безбедности учествују: грађани, државни органи, органи државне управе, органи аутономних покрајина, органи јединица локалне самоуправе, привредна друштва, друга правна лица и предузетници, у складу са утврђеним правима и обавезама и прописаним надлежностима. У реализацији ове стратегије Република Србија сарађује са другим државама и међународним организацијама, у складу са сопственим интересима.

Стратегија националне безбедности представља основ за израду стратегијских докумената у свим областима друштвеног живота и функционисања државних органа и институција, ради очувања и заштите безбедности грађана, друштва и државе.

IV. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ

За спровођење документа није потребно обезбедити додатна средства у буџету Републике Србије.

V. СТУПАЊЕ НА СНАГУ

Стратегија националне безбедности Републике Србије ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.